

Kuraklık

- Kurak bölgeler, sadece kısa mevsim ürünleri için yeter derecede yağış alan ve doğal vejetasyonu genellikle otsu bitkilerin meydana getirdiği yerlerdir.
- Sıcak ve soğuk iklime bakılmaksızın kurak bölgelerin niteliği; yağışın azlığı, yağmur rejiminin düzensizliği ve seyrekliğidir.
- Kurak bölgeler, çevre faktörlerinin ve ekolojik etkenlerin ya da insanların etkisi ile meydana gelmektedir. Bunlardan birincisine “***Doğal Kurak Bölgeler***” ikincisine ise “***Antropojen Kurak Bölgeler***” denilmektedir (Tümertekin, 1957).

Kuraklık

- Çepel (1983)'e göre kuraklık; düzenli ve geçici olarak meydana gelmektedir.
- Düzenli kuraklıklar, coğrafi anlamda kurak alanlarda oluşmaktadır.
- Bitkiler zamanla bu ortama uyum sağladıklarından düzenli kuraklıktan etkilenmezler. Geçici kuraklıkların zamanı belirsizdir ve bitkiler, bu tip kuraklıktan büyük çapta etkilenirler.

Kuraklık

- Köppen “*Esas İklim Mıntıkları ve Esas İklim Tipleri*” gruplamasına dayanarak kurak iklim mıntıklarını tanımlarken, kurak iklim yerlerinin step ve çölleri içerdiğini, kurak bölge sınırının sıcaklık ve yağış arasındaki ilişkiye dayanarak tayin edildiğini belirtmektedir.
- Çöl iklimlerinde sıcaklık - 5 oC ile +25 oC arasında, yıllık ortalama yağış miktarı 50-350 mm arasında değişmektedir (Ardel, 1940).
- Ürgenç (1986) yıllık ortalama yağışı 300 mm ve altında olan yerleri ***kurak***, 300–600 mm olan yerleri ise ***yarıkurak*** olarak tanımlamaktadır.
- Uluocak (1974) ise yıllık ortalama 250 mm’ye kadar yağış alan bölgeler ***kurak***, 250–600 mm yağış alan yerleri ***yarıkurak***, 600 mm’den fazla alan yerleri ise ***nemli*** olarak adlandırılmaktadır.
- “Birleşmiş Milletler Gıda ve Tarım Organizasyonu (FAO) ise; yıllık yağışı 300 mm ve altında alan yerleri “***kurak***”, yıllık yağışı 300–600 mm arasında olan yerleri de “***yarıkurak***” olarak kabul etmektedir (FAO, 1963).

Kuraklık

- Bu tanımlamalardan sonra özetle kuraklık; *yeryüzünün belirli bir yerinde yağışların ortalamanın altına inmesine bağlı olarak birkaç ay, hatta birkaç yıl sürebilen bir su açığı periyodudur.*
- Herhangi bir kuraklık olayında koşullar yağış dağılışındaki alansal-zamansal düzensizliklere akarsu havzalarının hidrolojik tepkisinin çeşitliliğine, doğal vejetasyonun ve tarımsal ürün üretiminin tepkisine uygun olarak alanda ve zamanda önemli ölçüde değişiklik gösterebilir.
- Kuraklık, büyük değişkenlik gösteren iklimlerin doğasında bulunan ve yinelenen bir doğa olayıdır. Günümüzde birçok klimatolog ve meteorolog kuraklığı, kurak ve yarıkurak alanlarda görülen normal bir iklim oluşumu olarak kabul ederler (Türkeş, 1990).

Kuraklık Tipleri

- Kuraklığın literatürde tanımlanan birçok çeşidi olmakla birlikte dört belirgin kuraklık tipi bulunmaktadır.
- Bunlar, meteorolojik, tarımsal, hidrolojik ve sosyo-ekonomik kuraklıktır (Wilhite and Glantz, 1987).
- Meteorolojik kuraklık; uzun bir zaman içinde yağışın belirgin şekilde normal değerlerin altına düşmesi olarak tanımlanır.
- Nem azlığının derecesi ve uzunluğu meteorolojik kuraklığı belirler ve bölgeden bölgeye gelişiminde farklılıklar gözlenir.
- Örneğin yağışın ve yağışlı gün sayısının belirli bir değerden az olması temeline dayanarak kurak periyotlar tespit edilir.
- Diğer bir tespit şekli ise yağışın; aylık, mevsimlik veya yıllık toplamalarının ortalamadan olan farkları ile kurak periyotların belirlenmesidir

Kuraklık Tipleri

- Tarımsal kuraklık, meteorolojik kuraklığın çeşitli özellikleri ile de çok yakın ilişkilidir.
- Toprakta bitkinin ihtiyacını karşılayacak miktarda suyun bulunmaması olarak tanımlanan tarımsal kuraklık, nem kaybı ve su kaynaklarında kıtlık olduğu zaman oluşmaktadır.
- Ürün miktarında azalmaya, büyümelerinde değişime ve hayvanlar için tehlikeye sebep olmaktadır.
- Hidrolojik kuraklık; yeraltı su kaynakları, yüzey suları veya yağış periyotlarının etkisi ile ilişkilidir. Meteorolojik kuraklığın uzaması durumunda hidrolojik kuraklıktan söz edilir.

Kuraklık Tipleri

- Uzun süreli yağış azlığının kaynak seviyeleri, yüzey akışı ve toprak nemi gibi hidrolojik sistemin bileşenlerinde kendisini göstermesidir.
- Yeraltı suları, nehirler ve göllerin seviyesinde keskin bir düşüşe sebep olur.
- Bir dönemde yaşanan yağış miktarındaki azalma, toprak neminde hızlı azalmaya neden olacağı için tarımla uğraşanlarca hemen hissedileceği halde hidroelektrik santrallerinde bir süre etkili olmamaktadır.
- Kuraklığın sosyo-ekonomik tanımı; meteorolojik, hidrolojik ve tarımsal kuraklıkla bağlantılı bazı ekonomik ürünlerin arz ve talepleriyle ilgilidir.
- Sosyo-ekonomik kuraklık, yukarıda bahsedilen kuraklık tiplerinden farklı bir durum arz etmektedir.
- Çünkü bu kuraklık, yer ve zamana bağlı olarak ortaya çıkmaktadır. Sosyo-ekonomik kuraklık yağışlardaki azalmanın sonucu olarak gelişen ve üretimin, ihtiyacı karşılayamadığı durumlarda da görülmektedir

Kurak ve Yarı-Kurak Bölgeler

- Belirli bir iklimin tesiri altında, yine o iklime bağı etmen ve süreçlerin etkisiyle oluşmuş *morfojenetik* veya *morfoklimatik* bölgelere en uygun örneklerden biri olan kurak ve yarı-kurak bölgeler topografyası Dünya genelinde geniş bir alana yayılmış önemli bir topografya çeşididir.
- Topografyanın yayılış gösterdiği bölgeler isminden de anlaşılabilceğı gibi kurak ve yarı-kurak bölgeler olmak üzere esasen iki kısma ayrılır.

Kurak ve Yarı-Kurak Bölgeler

- 2011 yılı basımlı *Arid zone geomorphology: process, form and change in drylands* kitabına göre;
- Sahra ve Arabistan'ın iç kısımları, Tarım Havzası'nın bir bölümü ile yer-yer Atakama *Hiper-Kurak* alanlardır.
- Ayrıca çok geniş bir alana yayılmış durumda olan, yarı-kurak ve nemli bölgeler arasındaki *Kurak-Nemli* bölgeler de bulunmaktadır.

Kurak ve Yarı-Kurak Bölgeler

- Asli kurak bölgeler veya çöller; önemli bir aşındırıcı ve biriktirici olan sürekli akarsuların bulunmadığı (*ancak kimi zaman yaşanan sağanak yağışlardan sonra oluşan yüzeysel akışların – seyelanların şekillenmede önemli yer tuttuğu*), rüzgârın şekillendirici etkisinin çok daha belirgin bir rol oynadığı ve fiziksel çözülmenin büyük önem kazandığı alanlardır.
- Ayrıca asli kurak alanlarda aşınma son taban seviyesini oluşturan küresel deniz seviyesinden bağımsız olarak gelişir.